

Formalizace štábních dokumentů

*Podplukovník Miroslav Nedvěd, podplukovník Antonín Dvořák,
podplukovník Libor Pánek*

Podplukovník Rudolf Kulhavý uvádí čtyři stupně formalizace dokumentace. Pod pojem formalizace 1. a 2. stupně zahrnuje prakticky všechny dosud běžně používané pomůcky, které urychlují zpracování dokumentů. Tak např. do 1. stupně formalizace počítá lístkovnici, organizační ukladací desky, propisovací desky, grafické zařízení, signální tabulky apod., do 2. stupně zařazuje magnetofony, reprodukce dokumentů aj., 3. stupeň chápe jako formalizaci s použitím děrné pásky a utajení přenosu zpráv a 4. stupeň jako pracovní proces, ve kterém je využit samočinný počítač při úpravě a řízení pracovních postupů.

Autor dále rozebírá podstatu formalizace 3. stupně, která je použitelná pro operační stupně velení a formalizaci 1. stupně, určenou pro svazek a níže.

Domníváme se, že autor celou otázku zbytečně komplikuje. Pod pojem formalizace není třeba zahrnovat pomůcky a různá opatření, která se dnes běžně používají (dosud je chápeme jako „malou mechanizaci“). Pomůcky tohoto druhu autor zařazuje do 1. a 2. stupně formalizace. Tyto stupně navrhuje zrušit a ponechat formalizaci dokumentace jako jednoznačný termín pro použití formalizovaných dokumentů bez ohledu na technický způsob předávání jejich obsahu.

Nevidíme totiž důvod pro rozdělování formalizované dokumentace podle stupňů velení, poněvadž těchto dokumentů můžeme využívat jak na stupni pluku tak i u armády, popřípadě frontu.

Hlavním nedostatkem dosud používaných bojových dokumentů je jejich velký objem a jejich zpracování, rozmnožování a doručování vyžaduje příliš mnoho času. Doposud jsme se snažili zavádět různé nové technické prostředky cestou racionalizace, které zásadně neřeší celý problém doby, nutné pro zpracování a doručení dokumentů.

Formalizovaná dokumentace umožňuje v podstatě na zvláštních formulářích pře-

dávat stručný text ve formě otázek a odpovědí ve stejném pořadí, jako v obyčejném dokumentu, přičemž jsou vypuštěny všechny zbytečné, dosud používané fráze a obraty a využívá se opakování různých slov, obrátů a výrazů. Proto je zpracován stálý, neměnný text, jednotlivé výrazy jsou očíslovány a formalizovaných dokumentů je možno využívat buď jako písemných dokumentů, které lze doručit vykonavateli, nebo předávat jejich obsah (pouze proměnlivou část) technickými pojítky. Takto chápeme podstatu formalizovaných dokumentů. Výklad tohoto pojmu měli bychom ustálit.

Formalizovaný dokument umožňuje zkrátit obsah každé informace, rozkazu a nařízení a tím i urychlit zpracování a předání. Při použití formalizovaných bojových dokumentů můžeme urychlit proces doručování jejich obsahu po technických pojítkách, poněvadž rozkazy i informace můžeme předávat postupně po částech v průběhu jejich zpracování.

Tento způsob použití formalizované dokumentace je vhodný pro všechny stupně velení. Dokonce i na stupni pluk — prapor můžeme zpracovat formalizovanou tabulku, která je v podstatě rozšířenou signální tabulkou.

Na operačním stupni chceme formalizovanou dokumentaci přezkoušet při VŠC v letním výcvikovém období 1966. V **tabulce 1** uvádíme příklad operačního hlášení.

Z dosud používaných bojových dokumentů můžeme prakticky formalizovat všechny, zvláště pak

- předběžné nařízení,
- bojové nařízení,
- bojové a operační hlášení,
- informace o situaci nepříteli,
- hlášení počtů a technického stavu bojové a dopravní techniky a jiné.

Při vzájemném styku mezi armádami — účastníky Varšavské smlouvy bude výhodné použít také tuto dokumentaci. Stálá a

Tabulka 1

Veliteli	frontu	Velitelství	armády
Operační hlášení číslo		Čj.	
VS	armády	Výtisk číslo	
dne	hod.	Počet listů	
mapa	rok vydání	OPERAČNÍ HLÁŠENÍ	

01	SITUACE ARMÁDY		
01	1	1	Doba (den a hodina), ke které se situace armády vztahuje
		2	Složení armády
		3	Rozdělení prostředků (divizím, do záloh)
		4	Charakter současné bojové činnosti armády (úspěšně útočí; části sil útočí a části sil přešla do obrany, přešla do obrany, odráží protiúder atp.)
		5	Jaderné úderý nepřitele na operační sestavu armády (ve které časové době, počet úderů, na které prvky operační sestavy armády)
		6	Jaderné úderý armády (ve které časové době, počet úderů, na které nepřátelské cíle, kdo provedl)
	2	1	Uskupení nepřitele v pásmu armády (armádní sbory, divize a lop)
		2	Zjištěné zbraně hromadného ničení nepřitele (název, prostor)
		3	Charakter bojové činnosti nepřitele
	3	1	Celková bojeschopnost armády
		2	- celkový počet tanků v armádě
		3	- celkový počet děl, minometů a raketometů v armádě
		4	- celkový počet protitankových zbraní (bez tanků)
	01 3	5	- celkový počet odpalovacích zařízení (ovr, arb)
		6	- počet jaderných náplní
		7	- armáda JE, NENÍ, schopna plnit úkol (uvést důvod, proč daný úkol nemůže plnit)
02	SITUACE DIVIZE (číslo, druh)		
1	0	Charakter bojové činnosti divize	
	1	Přední okraj divize (pravé křídlo, střed sestavy, levé křídlo)	
	2	Divize na přesunu (čela proudů na osách)	
	3	Osy přesunu divize	
	4	Divize v prostoru soustředění	
	5	Předsunutý odřad divize (je-li značně odpoután od hlavních sil divize)	
	6	Druhý sled divize (hodnota, prostor)	
	7	Oddíl vojenských raket (prostor, počet odpal. zařízení, počet raket)	

		8	Divizní dělostřelecká skupina (jen při boji bez jader. zbraní)
		9	Taktický vzdušný výsadek vysazen do prostoru
2	0		Týl divize (prostor)
3	0		VS divize (prostor)
4	0		Nepřítel v bezprostředním dotyku (číslování, charakter činnosti)
1			Nepřítel v taktické hloubce (zálohy), který může ovlivnit činnost divize
2			Jaderné údery nepřítele na divizi (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
5	0		Celková bojeschopnost divize (skutečný počet osob, tanků a děl)
1			Stupeň ozáření osob
6	0		Divize JE, NENÍ, schopna plnit dále svoje úkoly
7	0		Směr (charakter) další činnosti divize
(V dalším následuje situace ostatních divizí)			
08	ARMÁDNÍ RAKETOVÁ BRIGÁDA		
1	1	1	1/arb
	2		- v prostoru bojového rozmístění
	3		- na přesunu čelem
	4		- nový (plánovaný) prostor bojového rozmístění
	5		- počet odpalovacích zařízení
	6		- počet raket u 1/arb
2	1	2	2/arb
	2		- v prostoru bojového rozmístění
	3		- na přesunu čelem
	4		- nový (plánovaný) prostor bojového rozmístění
	5		- počet odpalovacích zařízení
	6		- počet raket u 2/arb
3	1	3	3/arb
	2		- v prostoru bojového rozmístění
	3		- na přesunu čelem
	4		- nový (plánovaný) prostor bojového rozmístění
	5		- počet odpalovacích zařízení
	6		- počet raket u 3/arb
4	1		V technické baterii arb je (počet raket, kt)
5	1		Jaderné údery nepřítele na arb (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
6	1		Pohotovostní baterie
7	1		VS arb

	09	ARMÁDNÍ PROTITANKOVÁ ZÁLOHA	
		1	1 Složení APTZ
		2	Charakter bojové činnosti APTZ (v prostoru soustředění, na přesunu čelem, na čáře zasazení))
		3	Jaderné údery nepřítele na APTZ (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
	10	ARMÁDNÍ ŽENIJNÍ ZÁLOHY	
		1	1 Složení jednotlivých AŽZ
		2	Charakter bojové činnosti AŽZ (v prostoru soustředění, na přesunu čelem, zasazený k plnění úkolu))
		3	Jaderné údery nepřítele na AŽZ (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
	11	ARMÁDNÍ CHEMICKÉ ZÁLOHY	
		1	1 Složení jednotlivých ACHZ
		2	Charakter bojové činnosti ACHZ (v prostoru soustředění, na přesunu čelem, zasazený k plnění úkolu))
		3	Jaderné údery nepřítele na ACHZ (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
	12	ARMÁDNÍ PROTILETADLOVÁ SKUPINA	
		1	1 Složení
		2	Prostory rozmístění
		3	Úkoly (např. ochrana I/arb a VS armády)
	13	SITUACE TÝLU ARMÁDY	
		1	1 Tyl armády rozmístěn v prostoru (nebo je na přesunu do prostoru, po ose, čela proudů)
		2	Jaderné údery nepřítele na tyl armády (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
		3	TVS armády v prostoru (nebo je na přesunu do prostoru))
	14	VS ARMÁDY	
		1	1 – současný prostor VS armády
		2	– nový (plánovaný) prostor pro VS armády
		3	– předpokládaná doba přemístění VS do nového prostoru
		4	– osa přemístění VS armády
		2	1 PVS armády (prostor)

15	ROZHODNUTÍ VELITELE ARMÁDY	
	1	1 Pokračovat v útočné operaci s hlavním úderem na směru 2 V prvním sledu mít tyto divize V druhém sledu mít 3 Rozhraní mezi divizemi 4 Bližší úkol armády splnit do 5 Další úkol armády splnit do
2	1	Zasadit druhý sled armády (číslo divize)
	2	Čára zasazení
3	1	Směr hlavního úderu
	2	Hlavními silami pokračovat v útočné operaci a části sil přejít do obrany:
4	1	– síly, které přechází do obrany
	2	– přední okraj obrany na čáře
5	1	Nedovolit údernému uskupení nepřítele proniknout na směru
	2	Přejít do obrany celou sestavou armády s předním okrajem na čáře
6	1	Provést skupinový jaderný úder (cíl, prostor)
	2	Provést jaderný úder (cíl, prostor)
16	ŽÁDÁM (POŽADAVKY VELITELE ARMÁDY)	
	1	1 Schválit rozhodnutí velitele armády
2	1	Přemístit VS armády
	2	– do nového (plánovaného) prostoru
3	1	– doba zahájení přemístění
	2	Zničit nepřítele prostředky frontu
4	1	– cíl (objekt)
	2	– prostor
5	1	Provést jaderný úder (jaderné údery) prostředky frontu
	2	– cíl (objekt)
6	1	– prostor
	2	Zvýšit bojové úsilí letectva ve prospěch armády
7	1	Přidělit armádě další jadernou munici
	2	– počet kusů a kilotonáž
17	1	Další požadavky velitele armády
	PODPISY HLÁŠENÍ	
1	0	Velitel armády
	0	Náčelník štábu armády
2	0	Z rozkazu velitele armády
	0	Z rozkazu náčelníka štábu armády

neměnná část výrazů může být zpracována v různých jazycích se stejnými číselnými a kódovými údaji, takže lze snadno bez tlumočení předávat rozkazy, nařízení a hlášení mezi štáby různých národností.

Hlavní výhodou formalizované dokumentace zvláště na taktickém stupni je její všestranné použití místo pomůcek utajeného velení. V boji dochází během krátké doby k rychlé změně situací a není proto nutno utajovat předávané rozkazy a informace na dlouhou dobu (vzhledem k časté změně situace) a je proto možno nahradit hovorové i signální tabulky formalizovanými dokumenty. Tak např. u pluku můžeme pomocí této dokumentace předávat rozkazy jen s použitím volacích znaků a kódované mapy, což podstatně zrychlí proces velení.

V míru při cvičeních musíme pochopitelně kódovat všechny údaje, předávané na technických pojítkách, tzn. že musíme zakódovat celý obsah dokumentu, včetně jeho záhlaví (tj. adresát, číslo a název svazku nebo útvaru, místo VS a měřítko mapy, číslo dokumentu) a další obsah dokumentu lze předat otevřeně, při čemž stále údaje musí být nahrazeny příslušnými veličinami ze signální nebo hovorové tabulky.

Při předávání místopisných údajů z mapy bude vhodné přejít na způsob, který je používán v NLA NDR, tj. nepředávat názvy osad a míst, ale pouze souřadnice (koordináty). Tento způsob zrychluje práci štábů, jelikož není nutno pracně vyhledávat markantní místa nebo body na mapě, umožňuje situaci na mapě stanovit naprosto přesně pomocí souřadnic a současně zabezpečuje srozumitelné předávání dané situace mezi štáby různých národností, jelikož nemůže dojít ke zkomolení různých místopisných výrazů. Tento systém předávání bychom měli zavést i v naší armádě.

Při předávání obsahu formalizovaných dokumentů na technických pojítkách je nutno předem ohlásit šifrou nebo krycím názvem příslušný dokument (např. „připravit rúže“ nebo „číslo X“) a dále postupně předávat obsah proměnlivé části

daného dokumentu s uvedením číselných údajů stále části dokumentu. Přitom můžeme přímo z mapy předávat údaje kódované mapy a příjemce může zakreslovat tyto údaje přímo v mapě nebo sledovat předávanou situaci, což jednak zabezpečí správné pochopení obsahu a okamžitou kontrolu a současně podstatně urychlí práci. Podrobný návod na předávání zpráv pomocí této dokumentace uvádí pplk. J. Kavena v článku „Signální tabulky“ (VM č. 10/64).

Upravenou a zpracovanou formalizovanou dokumentaci můžeme zaslat s příslušnými podpisy odpovědných náčelníků a velitelů jako plnohodnotnou dokumentaci místo dosavadních rozvláčných, obsáhlých, textových bojových dokumentů.

Formalizované dokumenty v tomto pojetí není tudíž nutné rozdělovat do různých stupňů a jejich podstatu musíme vidět ve využívání stálých, neměnných, stále se opakujících výrazů, k nimž doplňujeme do předtištěných tiskopisů proměnlivý obsah rozkazu, nařízení a hlášení.

Zavedení těchto dokumentů do praxe vyžaduje pružný přístup, odstranění dosavadních vžitých návyků z práce velitelů a štábů všech stupňů, zavržení frázovitě, zbytečně obsáhlé vojenské mluvy a nahrazení formy obsahem dokumentů.

V budoucnu můžeme tyto dokumenty výhodně používat i v dalším procesu zavádění moderních technických prostředků ve velení. Doporučujeme proto nezavádět autorem navržené rozdělení formalizace dokumentů do čtyř stupňů, 1. a 2. stupeň (lístkovnice, magnetofony apod.) považovat za prostředky racionalizace práce štábů a podstatu formalizovaných dokumentů vidět v uvedené formě.

V souvislosti s tím bude nutné zvážít i termín „formalizovaná“ dokumentace. V zájmu jednotnosti doporučujeme jej totiž nahradit výrazem typové dokumenty, což do značné míry odpovídá jak sovětskému výrazu „typovoj“, tak německému „typisierte“. Tím se usnadní i vzájemný styk a součinnost mezi spojeneckými armádami.